

Critics Point

2018

14ες Έλληνικές Μουσικές Γιορτές¹, αρ. 8,

Πα ρ α λ ε ι π ό μ ε ν α:

Φιλαρμονική (μπάντα) Δήμου Αθηναίων,
μουσική διεύθυνση: Χρήστος Κολοβός.

Έργα κυρίως Έπτανησίων συνθετών,
προπατόρων, νεωτέρων αλλά και συγχρόνων.

35/2018.

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΣΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΟΥ (αρ. 34/2018) αναφερόμουν σε δύο αντιξοότητες που σημάδεψαν την κατακλειδα του ανεκτίμητου 14ου Φεστιβάλ *ΕΜΓ*. Λάθος, οι αντιξοότητες ήταν τρεις: όμως η τρίτη δεν ματαίωσε την εκδήλωση αλλά την εξόρισε στο...διαβόλου τή μάνα, σε άγνωστό μου θέατρο κάπου στον Άγιο Σώστη. Η σχολιαζόμενη συναυλία πρόκειτο να δοθεί στο Βυζαντινό Μουσείο. Βράδυ τής παραμονής, έμαθα ότι...άπεργούσαν οι φύλακες του συμμετέχοντες σε κάποια γενικότερη άπεργία...24ωρη μόνον, απ' εκείνες που στους καιρούς μας βολεύουν αφάνταστα πιά τις άνθεκτικές σε όπλα απείρως τρομερότερα, κατσαρίδες του Συστήματος: τὸ Μεγάλο Κεφάλαιο τοῦ 2018, εἶναι πιά μυριάκις πιά εὐέλκτο ἐκείνου τοῦ 1917, τοῦ ὁποῖου κατίσχυσε ὁ Λένιν. Έ, καὶ μὲ κουράζουν πιά μετακινήσεις στὰ πέρατα τῆς Ἀττικῆς πὸν ἐπέβαλαν ἐτσιθελικῶς ΚΠΙΣΝ² καὶ Λυρικῆ. Έτσι ἀπήλαυσα, ἀπὸ τὴν ὀθόνη τοῦ

¹ Έφεξῆς (καὶ πάντα, γιὰ ὅσους μὲ τιμοῦν διαβάζοντάς με), βραχυγραφικά: Έλληνικές Μουσικές Γιορτές = (ΕΜΓ).

² ΚΠΙΣΝ = Κέντρο Πολιτισμοῦ Ἰδρύματος Σταύρος Νιάρχος.

ὕπολογιστοῦ μου τὴ συναυλία βιντεοσκοπημένη σὲ συνθῆκες ἄριστης ἀκουστικῆς, ἀναμφίλεκτα ἀνώτερες τοῦ θεάματος καὶ ἀκροάματος πού θὰ εἰσέπραττα ἂν ἦμουν παρών: ἐπειδὴ ἡ κάμερα, ἦταν στημένη στὸ βάθος τῆς ὀρχήστρας πίσω ἀπὸ τὶς τούμπες. Ἔτσι, κατὰ τὰ 70' (σύνολο: 13 ἔργα, χωρὶς διάλειμμα) τοῦ προγράμματος παρακολουθοῦσα ΑΔΙΑΛΕΙΠΤΩΣ τὸν ἀγαπητὸ ἀρχιμουσικὸ **Χρῆστο Κολοβό**, σχεδὸν ὡς μέλος τῆς ὀρχήστρας. Μελέτησα ἔτσι μὲ κάθε προσοχὴ τὴ λιτότατη, ψυχραίμη ἀλλὰ τόσο μεταδοτικὴ κινησεολογία του, χάριε στὴν ὁποία πέτυχε σχεδὸν τὸ ἀκατόρθωτο: νὰ ἐξομοιώσει τὸν φύσει ἄδρὸ, τραχὺ καὶ πηχτὸ ἦχο μιᾶς μπάντας, μὲ τὸν ἀπείρως λεπτότερο μιᾶς συμφωνικῆς ὀρχήστρας, μὲ ζηλευτὰ διαυγῆ χωρισμὸ σὲ ἠχητικὰ ἐπίπεδα, λεπτὲς διαβαθμίσεις καὶ κυρίως εὐστοχα διαφοροποιημένο ὕφος ἀπὸ σύνθεση σὲ σύνθεση. Τὰ «δύσκολα», ἐπικύρωσαν τὴ βεβαιότητά μου ὅτι ὁ Κολοβός, ἀκριβῶς λόγῳ κινησεολογικῆς ἰδιαιτερότητος ἀνήκει στὶς μεγαλύτερες ἐλπίδες τῆς ἑλληνικῆς μπαγκέτας: ἡ λιτότητά του φαίνεται νὰ εἰσπράττεται ἄμεσα ἀπὸ κάθε μουσικό.

Τὸ πρόγραμμα, περιλάμβανε σημαντικότετους προπάτορες τῆς Ἑντεχνης Νεοελληνικῆς Μουσικῆς, χρονολογικά: Νικόλαο Χαλικιόπουλο-Μάντζαρο (ἄρ. 7), Ἀντώνιο Λιβεράλη (ἄρ. 9), τόσο πρόωρα χαμένο, Ἀλέξανδρο Κατακουζηνὸ (ἄρ.8), Διονύσιο Λαυράγκα (ἄρ. 3), Σπύρο Καίσαρη (ἄρ. 10) καὶ, κατακλειδα τὸ μεγάλο Σπύρο Σαμάρα (ἄρ. 13). Φυσικὰ ὅλα τὰ ἔργα σπάνια ἦσαν γραμμένα στὸ πρωτότυπο γιὰ μπάντα, συνήθως ἀποτελοῦσαν μεταγραφές, πού μοιραῖα σὲ ἀπομάκρυναν ἀπὸ τὸ πρωτότυπο ἀντὶ νὰ σὲ φέρουν κοντὰ του. Αὐτονόητα θὰ τὶς ἐπισημάνουμε. Καὶ πρᾶγμα **Α-ΠΑ-ΡΑ-ΔΕ-ΚΤΟ**, ὅλα τὰ ἔργα ἀναφέρονταν **ἀχρονολόγητα**.

1. ΜΠΑΚΑΛΑΚΟΣ ΘΩΜΑΣ (γ. Καρδίτσα, 1948): *Ἴπποκράτειος Ὀρκος*, εἰσαγωγή (μεταγραφή Δημ. Μίχα γιὰ μπάντα. Περιμέναμε νὰ συνοδεύεται ἀπὸ ἀπάγγελία τοῦ πασίγνωστου κειμένου, πρᾶγμα πού δὲν συνέβη. Συντομότητα, πλαστικότητας μορφολογικῆς χειρονομίας σύνθεμα μὲ κύριο θέμα (κόρνο) ἄμεσα ἀποτυπώσιμο.

2. ΒΙΣΒΑΡΔΗΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ (γ. Ζάκυνθος, 1910—θ. Ἀθήνα, 1999): *Ταξειδεύοντας στὴν Ἑπειρο*, σουῖτα σὲ 3 μέρη: **i.** *Στοῦ Παπαλάμπρου τὴν αὐλή*, εἰσαγωγή. **ii.** *Βυσσανιώτισα ἢ Κοντούλα Λεμονιά*, ἰντερμέτζο. **iii.** *Πωγωνίσιος Χορὸς*, φινάλε). Ἴσως γραμμένο ἐξ' ἀρχῆς γιὰ μπάντα, ἀριστοτεχνικὰ ὅμως. Μέρος **i.**: ξεχνώντας τὸ ὀχληρὰ στερεότυπο πιά φορκλόρ, νόμιζες ὅτι ἦταν ἐνορχηστρωμένη γιὰ συμφωνικὴ ὀρχήστρα, μὲ ἔγχορδα. Μέρος **ii.**: σόλο κλαρίνου, κόρνα σὲ ὠραιότητα

5τονικό θέμα, σόλο πίκκολο ή φλάουτου. Μέρος **iii**. ώραϊο, γοργό τέμπο, στιγμές ευγενείας μουσικής δωματίου, παρά την επαναληπτικότητά του.

3. ΛΑΥΡΑΓΚΑΣ, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ (γ. Κεφαλληνία, 1860-θ. αὐτόθι, 1941): *Ἑλληνική Σουΐτα* για ὄρχήστρα ἄρ. 1 (1903;), φινάλε, μέρος **iii**. *Χωριάτικος Χορός*, (παρεστιγμένο 8ο, 16ο, δύο 8α) μεταγραφή μὴ ἀναφερομένου για μπάντα. Δὲν ἀναγνωρίσαμε τὸ πρωτότυπο.

4. ΣΚΑΛΚΩΤΑΣ, ΝΙΚΟΣ (1904-1949): ἀντιγράφουμε αὐτολεξεί τὸ πρόγραμμα καὶ...βγάλτε συμπέρασμα: «*Τρεῖς Ἑλληνικοὶ Χοροὶ ἀπὸ τῆ συλλογῆ τῶν 9 ἑλληνικῶν χορῶν για ὄρχήστρα πνευστῶν, σὲ ἐπιμέλεια Gunther Schuller (συμπληρώνουμε: ἀμερικανός, 1925-2015) καὶ προσαρμογῆ Δημ. Μίχα*» (συμπληρώνουμε: ἀρχιμουσικός τῆς μπάντας τοῦ Δήμου Ἀθηναίων». Πρέπει νὰ εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ κατὰ τὸ μελετητὴ τοῦ Σκαλκώτα **John Thornley** φέρουν ἄρ. καταλόγου Ἀρχείου Σκαλκώτα ΑΚ/11α, ἐνῶ ἡ μεταγραφή ἔγινε τὸ 1935. Φυσικά, ἄντε νὰ ξεχωρίσεις τί, ἀπὸ τὸ ἀκρόαμα, ἦταν Σκαλκώτας, **Schuller** καὶ Μίχας. Οἱ 3 χοροί, προδήλως ἀπὸ τοὺς περιφήμους «36» ἦταν ὁ πασίγνωστος Ἑπειρωτικός (I/4), Ἡ Μαρριόρ μου (III/4) καὶ ὁ Σιφνείικος (I/7). Στὸν πρῶτο σημειώθηκαν τονικά ὀλισθήματα τοῦ συνόλου, ἐνῶ στὸν τρίτο θαυμάσαμε τὴ λεπτότητα δυναμικῶν διαβαθμίσεων Κολοβοῦ.

5. ΠΡΟΣΩΠΑΡΗΣ, ΣΠΥΡΟΣ (γ. Κέρκυρα, 1979): *Μέγας Ἀλέξανδρος*, φανφάρα για μπάντα, ἔργο 64. Μουσικός βαθύτατα καλλιεργημένος, ἀρχιμουσικός τῆς μπάντας τῆς ἱστορικής (ἰδρ. 1840) Φιλαρμονικῆς Ἑταιρείας Κερκύρας, εἶναι ἀπὸ τοὺς πρωταγωνιστὲς τῆς διακριτικότητος ἀλλ' εἰς μέγα βάθος μουσικῆς ἀναγεννήσεως τῆς νήσου τῶν Φαιάκων. Πρώτη γνωριμία μας μὲ μιὰ πλουσιότατη μουσικὴ παραγωγή, ἡ φανφάρα, ἦταν μιὰ σύντομη, συναρπαστικὰ λαμπερὴ χειρονομία, ἀντάξια θέματος ποὺ θὰ πτοοῦσε κάθε καλλιεργημένη ψυχή..

6. ΔΟΛΙΑΝΙΤΗΣ, ΣΤΕΦΑΝΟΣ (1929-2009, φημισμένος Κερκυραῖος ἀρχιμουσικός): *Ἑλενα*, ἐμβατήριο, χαριέστατο, μᾶλλον σὲ τριμερὴ μορφή Α-Β-Α, μὲ χαριέστατο μεσαῖο τμήμα, Β.

7. ΜΑΝΤΖΑΡΟΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ-ΧΑΛΙΚΙΟΠΟΥΛΟΣ (1795-1872): *Sinfonia n° 1, «di genere Orientale»* (δηλ. Ἀνατολικοῦ γένους, μεταθανάτια ἔκδ. για πιάνο **G. Venturini**, Φλωρεντία-Ρώμη, 1873). Ἐνοργάνωση Στέφανου Δολιανίτη, προφανῶς τοῦ ὑπ' ἄρ. 6. Δυστυχῶς, ΔΕΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΤΑΝ: πηχτές, στομωμένες, ἄρμονίες, καμμιὰ προσπάθεια ἀποσαφηνίσεως γλαφυροτάτων ἄρμονικῶν εἰρμῶν καὶ διαδοχῶν, καίτοι ὁ Χρῆστος Κολοβός πέτυχε θαύματα δυναμικῶν διαφοροποιήσεων. Ἄν μποροῦσε νὰ βρεῖ στὴν ΕΡΤ τὴν ἠχογράφηση ἢ τὴν παρτιτούρα (1976) τῆς ἐνορχηστρώσεώς της ἀπὸ τὸ **John Thornley** !

8. ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ (1824-1892): *Λουλουῦ*, πόλ-
κα ωραιότατη μεταγραφή για μπάντα Σπύρου Προσωπάρη, *παγκόσμια*
α' έκτέλεση! Άνοιξε ἡ καρδιά μας!

9. ΛΙΒΕΡΑΛΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ (1814- 1842): *Passo Doppio «del*
Maestro», για πιάνο, μεταγραφή για μπάντα Άλέκου Κάτσιου. Οὐδὲν
σχόλιον. Τὸ συνθετικὸ διαμέτρημα τοῦ Λιβεράλη θὰ λάμψει ὅταν
ἐκτελεσθεῖ τὸ ἐκτενέστερο ἴσως τῶν σωζομέ-νων ἔργων του, μὲ τὸ σχεδὸν
παραπλανητικὸ τίτλο *Quartetto*, καντάτα για ὑψίφωνο, μεσόφωνο, τε-
νόρο, βαρύτονο (ἢ βαθύφωνο) καὶ ὀρχήστρα, πάνω στὸ ἐπεισόδιο τῆς
Φραντσέσκα ντὰ Ρίμινι ἀπὸ τὴν *Κόλαση* (Ἄσμα 5ο, κύκλος β΄,) τοῦ
Ντάντε. Ἡ παρτιτούρα στὸ Μουσεῖο τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρείας Κερ-
κύρας (ΦΕΚ ἢ «Παλαιᾶς» Φ.).

10. ΚΑΙΣΑΡΗΣ, ΣΠΥΡΟΣ (1857-1946): *Jouissons de la vie*
[γαλλ. *Ἄς χαροῦμε τὴ ζωὴ*] γαλλικὴ πόλκα, λεπτουργημένη (ὄχι ἀπλῶς
ἐνοργανωμένη) ἀπὸ Σπύρο Προσωπάρη για τὴ μπάντα τῆς ΦΕΚ. Καὶ
πάλι ξανάνοιξε ἡ καρδιά μας. Χάρμα!

11. ΓΚΡΕΚ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ (1876-1959): ἓνας ἀκόμη Κερκυραῖ-
ος ἄξιος γνωριμίας βάθους. Ὡστόσο ἡ εἰσαγωγή ἀπὸ τὴν ὀπερέτα του
Μυριέλλα (μεταγραφή για μπάντα Σπύρου Δολιανίτη) ἀποδείχθηκε ὑπερ-
βολικὰ σύντομη για νὰ σχηματίσουμε ἐντύπωση.

12. ΔΟΥΚΑΚΗΣ, ΣΠΥΡΙΔΩΝ (1888-1974): *Se...* [ἰταλ. Ἄν...] ἡ
ὑψηλῆς πνοῆς καὶ ἀντάξιᾶς τῆς ἐρμηνείας ἀργό βάλς.

13. ΣΑΜΑΡΑΣ, ΣΠΥΡΟΣ (1861-1917): Ἡ *πριγκίπισσα* τῆς
Σάσσανος, σουῖτα ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη ὀπερέτα (1915), μεταγραφή για
μπάντα Σπύρου Μαυρόπουλου. Ἡ *καλλίτερη δυνατὴ* μεταγραφή για
μπάντα, θεωρῶ ὅτι ἀπάδει σὲ ἓνα μέγιστο δάσκαλο τῆς ἐνορχηστρώσεως
ὅπως ὁ Σαμάρας. Καὶ αὐτὸ δὲν πρέπει *διόλου* νὰ θεωρηθεῖ μομφὴ τοῦ κ.
Μαυρόπουλου, πὺ ὄντως ὑπερέβη ἑαυτόν.

Ἰδιαιτέρα ὅμως χαρήκαμε τὸ *μπίς* πὺ ἔκλεισε τὴ βραδιά:

14. ΠΡΟΣΩΠΑΡΗΣ, ΣΠΥΡΟΣ (γ. 1979): *Gilburg Marsch*.
Σχετίζεται ἡ σύνθεση μὲ τὴν ὁμώνυμη ὀλλανδικὴ πόλη τῆς Νότιας
Βραβάντης (πληθυσμός: 214.157, στίς 30.4.2017); Εἴτε ναι, εἴτε ὄχι,
προδίδει φαντασία πὺ μᾶς κάνει νὰ περιμένουμε πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὸ
νεαρὸ *συνθέτη*. Εὐφάνταστα περάσματα ἀπὸ τὸν ἐλάχιστο στὸ μείζονα
τρόπο καὶ μιὰ ἰδιοφυῆς σύλληψη με κατοῦσες 7φθογγες κλίμακες.
Περιμένουμε! (Βιντεοσκόπηση ἀπὸ τὸ θέατρο Ἄννας καὶ Μαρίας Καλου-
τᾶ, Σάβ, 26 Μαΐου 2018).